
Сања Чомић
Универзитет у Београду
Учитељски факултет

Оригинални научни рад
Методичка пракса број 1/2020
УДК: УДК 371.3::796

373.3.018.54::796

стр. 53 - 60

ЗАСТУПЉЕНОСТ ЕЛЕМЕНТАРНИХ ИГАРА У РАЗРЕДНОЈ НАСТАВИ И ПРОДУЖЕНОМ БОРАВКУ

Резиме: У раду ће бити приказани резултати истраживања примене елементарних игара у првом циклусу основношколског образовања. Истраживање је реализовано уз помоћ учитеља у Основној школи „Влада Аксентијевић“ из Београда, фебруара школске 2019/2020. године. Кроз упутник се испитивала примењеност и познавање наставног програма физичког васпитања, примена игара спретности, прецизности и оријентације у простору, примена реквизита, заинтересованост ученика за дате игре, теоријска упознатост ученика са датим играма. Из добијених резултата може се закључити да учитељи, као и ученици радо примењују игре спретности, прецизности и оријентације у простору. Овакви резултати су последица квалитетног познавања програма физичког васпитања, као и пружање мотивације ученицима за примену игара, али и сама потреба ученика за игром и социјализацијом.

Кључне речи: елементарне игре, физичко васпитање, продужени боравак.

УВОД

Технологија је преузела већи део нашег свакодневног живота, њој посвећујемо пажњу како током слободног времена, тако и током неких других активности.

Истина, технологија, попут мобилних телефона, компјутера, Интернета нам је корисна, па и у неким ситуацијама неопходна. Додајући на то још и лошу исхрану и

стрес, добијамо прави рецепт за лоше физичко и ментално здравље. Проблем је настао оног тренутка када је технологија преузела функцију игре, која има вишеструку функцију за наш организам. Нажалост, овај рецепт је брзо доспео и до најмлађих генерација, односно деце млађег школског узраста.

На основу података доступних на сајту Светске здравствене организације (WHO)¹⁹ сваке године најмање 1,9 милиона људи у свету умире од последица недовољне физичке активности. На основу тих података можемо да закључимо да је физичка активност битна за човеков организам од најранијег животног доба.

Физичка активност детета је неопходна активност и она је незаобилазан пут у његовом правилном одрастању и образовању. Уз адекватну физичку активност, исхрану и здравствено-хигијенске услове долази се до успешности у правилном расту и развоју детета. Та физичка активност може да буде спроведена и кроз наставу физичког васпитања, реализацијом наставног плана и програма кроз његове садржаје. У наставне садржаје физичког васпитања предвиђене наставним планом и програмом, убрајају се и садржаји елементарних игара. Игра представља слободну људску делатност, што значи да се играмо када ми желимо и осећамо потребу за игром.

Применом игара у којима се истичу вежбе спретности, прецизности и оријентације у простору настојимо код деце да развијемо и усавршавамо моторичка искуства прецизног погађања разних циљева, различитим предметима, способност процењивања односа према стварима и предметима у простору (близу, далеко, напред, назад, горе, доле и сл.) и уопште оријентације у простору. Поред тога, код деце усавршавају се сензомоторика, координација, брзина реаговања, јачају одређене групе мишића, као и друга моторичка својства.

Физичко вежбање у млађем школском узрасту је изузетно значајно због раста и развоја организма као и због корективног третмана на разне деформитете. У овом узрасту долази до развоја респираторног система, кардиоваскуларног система, кости све више окоштавају, постају чвршће и долази до развоја и фиксирања физиолошких кривина кичменог стуба (Ђурашковић 2009:46).

У оквиру предмета истраживања постоји тенденција да се испитају ставови учитеља о примени игара спретности, прецизности и оријентације у простору и да се на основу нивоа стручности учитеља процени извођење истих у млађим разредима основне школе.

Циљ истраживања односи се на увид информисаности учитеља о значају, присутности и реализацији игара спретности, прецизности и оријентације у простору у животима ученика млађег основношколског узраста.

---

¹⁹ <http://www.euro.who.int/en/health-topics/disease-prevention/physical-activity> (прегледано 1. јула 2020.)

ТЕОРИЈСКИ ОКВИР РАДА

Игра је основна активност детета, која задовољава његове психичке, физичке и социјалне потребе. Кроз игру дете одмерава своје способности снаге, чини прве кораке у животу, прво животно искуство и пријатеље, а у друштву вршњака налази своје право место и своју вредност. Посебна вредност игре је што траје читавог живота.

Посебна улога игре у настави физичког васпитања одгледа се у чињеници да она кроз бројне и разноврсне телесне активности снажно утиче на правилан телесни раст и развој биолошких функција и система, као и на здравствено стање у целини.

Елементарне игре су један од основних видова игара као начина васпитања деце предшколског и школског узраста. Оне представљају најједноставнији облик игре с правилима која се могу прилагодити одређеним циљевима и узрасту (Немец 1999:3).

Дете игром гради, ствара, ради и врши све послове на свој дјечији начин и отуда и толика вриједност и оправданост дечјих игара (Коритник 1970:12).

Прецизност је способност што тачнијег погађања циља сопственим делом тела или избаченим предметом (Мартиновић, Вишњић 2005:150).

Оријентисати се на земљишту значи одредити свој положај и правце кретања у односу на стране света и околне рељефне облике и земљишне објекте.

Окретност односно спретност се дефинише као способност да се науче нова кретања (способност брзог обучавања) и, друго, као способност да се кретање брзо преудеси у одговор на променљиве околности (Зациорски 1975:147).

Применом игара у којима се истичу вежбе спретности, прецизности и оријентације у простору настројимо код деце да развијамо и усавршавамо моторичка искуства прецизног погађања разних циљева, различитим предметима, способност процењивања односа према стварима и предметима у простору (Милановић 2004:69).

ПРИМЕНА ЕЛЕМЕНТАРНИХ ИГАРА У ПРОГРАМУ ФИЗИЧКОГ ВАСПИТАЊА

Један од основних задатака елементарних игара за децу млађег школског узраста је задовољење потреба за кретањем, чувањем и унапређењем здравља, као и усвајањем елементарних моторичких знања. Такође, њена улога је и хармонични развој деце и омладине, усавршавање кретних способности. Садржаји елементарних игара, односно игара спретности, прецизности и оријентације у простору се примењују у свим фазама раста и развоја људског организма.

Посматрајући и анализирајући наставни план и програм физичког васпитања од првог до четвртог разреда основне школе, може се закључити да се ученици најпре у првом разреду уче основним кретним радњама, изводе покрете у задатом смеру, уче како правилно да држе и користе реквизите и чему ти реквизити служе. Када савладају

правилно коришћење реквизита, уче како да ускладе своје кретање са кретањем реквизита у једноставним кретним задацима.

У другом разреду се очекује од ученика да су савладали технике и знања из првог разреда, то значи да они знају правила елементарних игара, вешто изводе разноврсне сложеније форме природних облика кретања, спретно раде вежбе са реквизитима и савлађују различите полигоне.

У трећем разреду ученици су већ довољно оспособљени за сложеније игре спретности, прецизности и оријентације у простору, где је прописано чак 14 часова увежбавања, а само 2 часа обучавања.

У четвртом разреду ученици се обучавају за додавање лопте и балансирање лоптом применом елементарних игара, разне спортске игре уз додавање лопте ногама, увежбање сложеног полигона препрека, одбијање лопте о зид, обучавање и увежбавање одбојке.

Стварање повољне психосоцијалне атмосфере у току игре, комбинацијом задовољства кроз напор и другарску борбу, победу, предах и узајамне односе играча, што се све догађа у игри, као и пре и после ње, могу се примењивати методе које доприносе изграђивању понашања према друштвеним захтевима. (Ивковић, Жарковић 1977:10).

Наставник, односно учитељ, мора темељно да познаје методику физичког васпитања. То би значило да треба и да савлада програм физичког васпитања за сваки разред пре него што приступи новим садржајима наредне школске године.

МЕТОД

Приликом реализовања истраживања користила се метода теоријске анализе и уопштавања, која се означава као дескриптивна метода (Крсмановић, Берковић 1999:13).

У истраживању је као техника прикупљања података примењена анкета, тачније њен писмени облик у виду упитника.

Примењени инструмент истраживања је комбинованог типа. Комбинују се питања затвореног типа (вишеструког избора) и питања отвореног типа, где испитаник треба да допише свој одговор у случају да му понуђени одговори нису прихватљиви. Процедура испитивања подразумевала је да сваки испитаник добије по један анкетни упитник. Анкетирање је анонимно због веродостојности добијених података, а анкетирани учитељи су сви учитељи у разредној настави и учитељи у продуженом боравку од првог до четвртог разреда Основне школе „Влада Аксентијевић“ у Београду. Укупан број испитаника је 24, од тога је 12 учитеља из разредне наставе и 12 учитеља из продуженог боравка, и то по 6 учитеља првог разреда, 6 учитеља другог разреда, 6 учитеља трећег разреда и 6 учитеља четвртог разреда.

У истраживање се кренуло од претпоставке да учитељи разумеју значај игара спретности, прецизности и оријентације у простору, у програму школског физичког васпитања у Основној школи, као и значај извођења основних, природних облика кретања (ходање, трчање, поскоци и сл.).

РЕЗУЛТАТИ

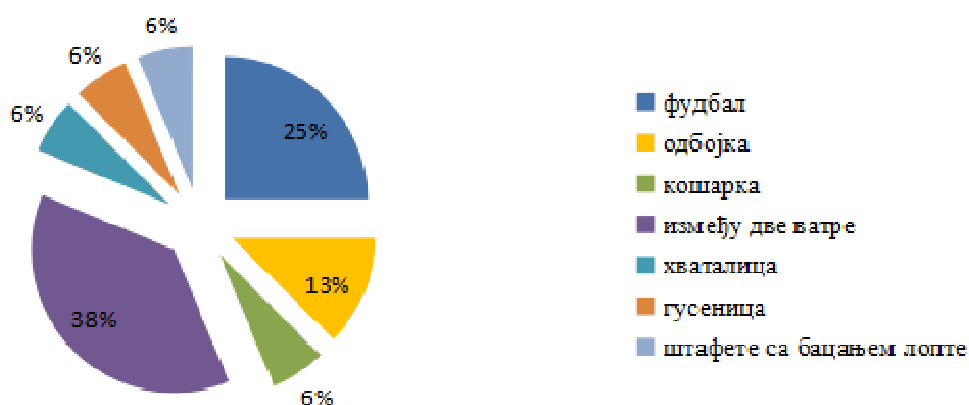
Истраживање приказано у овом раду спроведено је са циљем да се утврди да ли су и у којој мери учитељи у настави/продуженом боравку, у млађим разредима основне школе упознати са наставним планом и програмом физичког васпитања, са садржајима игара спретности, прецизности и оријентације у простору, које се налазе у наставном плану и програму, као и њихову обученост за држање тих часова. Резултати истраживања су охрабрујући, а наставници имају позитиван став како према играма спретности, прецизности и оријентације у простору које се налази у наставним плану и програму физичког васпитања у млађем основношколском узрасту, тако и играма спретности, прецизности и оријентације у простору као видом слободних активности у школи, у оквиру продуженог боравка. Од укупног броја анкетираних наставника, велики број се изјаснио како је добро упознат са програмом физичког васпитања од 1. до 4. разреда, док се већина изјаснила да исти реализује, али не у потпуности.

Такође нас је занимало колико учитеља у разредној настави и у продуженом боравку примењује игре спретности, прецизности и оријентације у простору. Резултати су показали да од укупног броја испитаника 100% учитеља примењују дате игре.

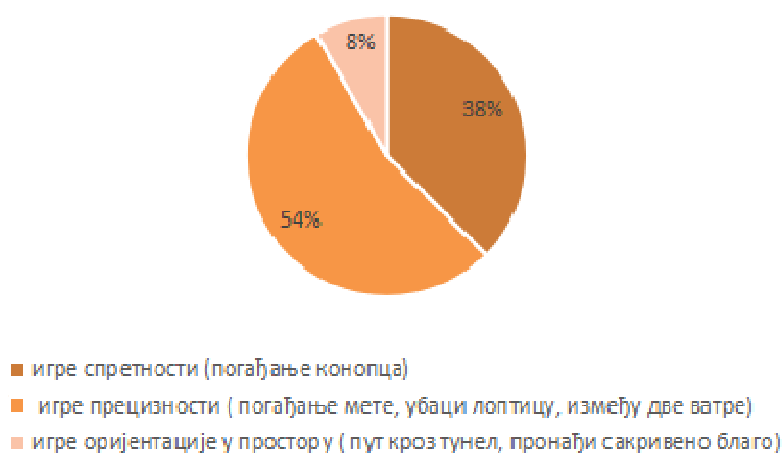
Учитељи су навели да користе разне реквизите, као што су лопте, обручи, ластиш, чуњеви.

Од укупно 24 учитеља, 13 учитеља се изјаснило да су ученици упознати са теоријским оквиром игара спретности, прецизности и оријентације у простору, што чини укупно 54%, док се 11 учитеља изјаснило да ученике нису упознали са теоријским оквиром игара, што чини укупно 46%. Свих 11 учитеља који нису упознали ученике са теоријским оквиром игара су учитељи који раде у продуженом боравку.

На основу одговора учитеља у разредној настави и продуженом боравку, сматра се да постоји велика заинтересованост ученика за игре спретности, прецизности и оријентације у простору.

Графикон 1. *Игре које учитељи најчешће примењују у настави физичког васпитања.* (Панић 2020:41)

Графикон 2. *Елементарне игре које ичитељи примењују у настави физичког васпитања и продуженом боравку.* (Чомић 2020: 29)

ДИСКУСИЈА

На основу графикана 1. и графикана 2. може се констатовати да су елементарне игре примарни избор учитеља приликом реализације игара, који има позитивне ефекте на развој физичких способности ученика. У графикону 1. потврђени су резултати истраживања које је реализовала Панић, С (2020) у којем су учитељи од елементарних игара изабрали *Између две ватре* и *Хваталицу*, што можемо пронаћи и у графикону 2. у којем су потврђени резултати истраживања које је реализовала Чомић, С (2020). Како деца расту и развијају се тако се мења начин и садржај њихових игара. Оне се крећу од

најпростијих облика игара мале деце, преко покрета и елементарних игара са једноставним правилима, до спортских игара са сложеним правилима и такмичењима. Управо из тог разлога елементарне игре су познате ученицима још од најранијег узраста, зато их и учитељи, а и ученици радо примењују.

ЗАКЉУЧАК

Физичко васпитање представља темељ за нормалан раст и развој деце млађег школског узраста, а посебно деце од 1. до 4. разреда основне школе, стога је од изузетне важности за примену у тој доби. Физичком вежбању и физичкој активности деце значајно могу допринети и елементи игара спретности, прецизности и оријентације у простору прописани наставним планом и програмом. Значај игара спретности, прецизности и оријентације у простору битан је за интегрални развој деце и омладине. Могуће је почети примену ових игара још од најранијег узраста, већ од треће или четврте године живота. Ове игре доприносе развоју способности спретности, прецизности и оријентације у простору, које су битне за припрему за живот и рад. Кроз реализацију садржаја игара спретности, прецизности и оријентације у простору из наставног програма физичког васпитања у млађим разредима основне школе, развијају се нова и усавршавају већ постојећа моторичка знања и постигнућа, моторичке способности, а посебно координација, равнотежа, флексибилност.

На основу целог садржаја овог рада, можемо видети колики значај има сама физичка активност, али и колико једна активност, односно игра доприноси развоју више способности, ретко кад се развија само једна способност.

Деца и пре доласка у школу познају неке елементе елементарних игара које су применили у вртићу, али нису упозната са значајем самих елементарних игара и шта оне доприносе, зато учитељи треба децу постепено да уводе и у терминологију, али и у значај елементарних игара које су спроведене на часу. Резултат тога доводи до веће мотивисаности деце за даљом применом датих активности, игара, вежби и слично.

Наставни план и програм прописује садржај игара спретности, прецизности и оријентације у простору, али нам не даје објашњење како то извести, стога је на учитељу да се максимално ангажује, да зна детаљно да објасни дату активност, усклађену узрасту ученика, као и да демонстрира дату активност. Без тога, као и без обезбеђивања сигурности при извођењу активности, час физичког васпитања неће бити добро реализован и може доћи до разних последица. Важно је да учитељи буду свесни своје одговорности, да добро познају наставни план и програм, што имплицира и познавање циља и исхода које игре спретности, прецизности и оријентације у простору носе, као и да навикавају децу на разне игре које ће им бити интересантне и које ће желети у сваком моменту да играју. Све горе наведено зависи од самог учитеља. Од њега зависи и да ли деца правилно изводе дате елементарне игре, од битног је значаја нагласак на правилном извођењу, како не би дошло до импровизације, повреде или

играња на „кварно“, да би учесник што пре завршио задатак. Зато се ствара позитивна атмосфера било да је у питању настава или продужени боравак и подстичу се деца за даљи рад, као и развијање љубави према спорту и игри.

Литература

1. <http://www.euro.who.int/en/health-topics/disease-prevention/physical-activity> (прегледано 1. јула 2020.)
2. Ђурашковић, Р. (2009). *Спортска медицина*, Факултет спорта за физичко васпитање, Београд.
3. Коритник, М. (1970). *2000 игара*, Спортска штампа, Загреб.
4. Мартиновић, Д и Вишњић, Д. (2005). *Методика физичког васпитања*, Учитељски факултет, Београд.
5. Зациорски, В. (1975). *Физичка својства спортисте*, НИП „Партизан“, Београд.
6. Милановић, Љ. (2004). *Збирка 300 игара за најмлађе*, Завод за уџбенике и наставна средства, Београд.
7. Ивковић, С. и Жарковић, Б. (1977). *Игре за школе, спорт и рекреацију*, Спортска књига, Београд.
8. Крсмановић, Б. и Берковић, Л. (1999). *Теорија и методика физичког васпитања*, Факултет физичке културе, Нови Сад.
9. Панић, С. (2020). *Игре у природи*, Учитељски факултет, Београд.
10. Чомић, С. (2020). *Игре спретности, прецизности и оријентације у простору*, Учитељски факултет, Београд.
11. Немец, П. (1999). *Елементарне игре и њихова примена*, Издавачка задруга ИДЕА, Београд.

Sanja Comic
University of Belgrade, Faculty of Teacher Education

REPRESENTATION OF ELEMENTARY GAMES IN CLASSROOM TEACHING AND EXTENDED STAY

Abstract: In the paper we will present a review of research on the application of elementary games in the first cycle of primary education. The research was carried out thanks to the help from teachers at the primary school "Vlada Aksentijevic" in Belgrade, in the February 2019/2020 school year. The application examined the application and knowledge of the physical education curriculum, the application of games of dexterity, precision and orientation in space, the use of props, students' interest in presented games also as the theoretical familiarity with above mentioned games. From the obtained results, it can be concluded that teachers, as well as students, were glad to apply games of dexterity, precision and orientation in space. Such results are a consequence of thorough understanding of physical education programs, as well as providing motivation to students for the application of games, but also students' need itself to play and socialize.

Key words: elementary games, physical education, extended stay
Раџ је примљен 05. 06. 2020. године, а рецензиран 05. 07. 2020. године.